

Розслідування нещасних випадків комісією підприємства [1,4,5,27,40]

Роботодавець зобов'язаний створити *належні умови* для роботи комісії (забезпечити приміщенням, засобами зв'язку, оргтехнікою, автотранспортом, канцелярським приладдям), компенсувати витрати, пов'язані з її діяльністю, а також залучених до роботи експертів, інших спеціалістів та сприяти роботі комісії з метою своєчасного і об'єктивного проведення розслідування нещасного випадку [1,40].

До складу комісії входять: керівник (спеціаліст) служби охорони праці або посадова особа, на яку роботодавцем покладено виконання функцій з охорони праці (голова комісії), представник Фонду за місцезнаходженням підприємства, представник первинної профспілки (у разі наявності на підприємстві кількох профспілок - представник профспілки, членом якої є потерпілий, а у разі відсутності профспілки - уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці), а також представник підприємства, інші особи.

Якщо потерпілий знаходиться у такому фізичному стані, коли не має змоги брати участь у роботі комісії з розслідування, бути присутнім на засіданнях і висловлювати думку, він **уповноважує особу**, яка представлятиме його інтереси. Ця процедура повинна бути з'ясована **на початку** розслідування через письмове запрошення до співпраці. Комісія повинна від потерпілого **отримати підпис**, саме потерпілий повинен визначити хто представлятиме його інтереси: чи він сам, чи уповноважена ним особа. В цьому й полягає процедура уповноваження.

У разі, якщо потерпілий знаходиться у такому **важкому стані**, що не може визначити уповноважену особу, складається протокол про неможливість пояснень з боку потерпілої сторони. В такому випадку комісія повинна звернутись до родичів потерпілого. Якщо родичів не має, складається протокол про те, що потерпіла сторона не в змозі надати пояснення. Даний протокол буде виправданням про невиконання даної процедури під час проведення розслідування.

Якщо **потерпілий** є працівником **іншого підприємства**, до складу комісії входять також **представники** такого підприємства та первинної організації **профспілки**, а у разі відсутності на підприємстві профспілки - уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці.

До складу комісії не може входити безпосередній керівник робіт, оскільки він є зацікавленою особою.

Потерпілий або уповноважена ним особа, яка представляє його інтереси, **не входить до складу комісії**, але має право брати участь у її засіданнях, вносити пропозиції, подавати документи щодо нещасного випадку, давати відповідні пояснення, в тому числі викладати в усній і письмовій формі особисту думку щодо обставин і причин настання нещасного випадку та одержувати від голови комісії інформацію про хід проведення розслідування.

Для участі в роботі комісії з розслідування нещасних випадків на підприємстві повинні залучатися особи, які згідно з чинним законодавством пройшли навчання і перевірку знань з питань охорони праці [1,4].

*Комісію з розслідування нещасного випадку має право очолювати керівник (спеціаліст) служби охорони праці або посадова особа, на яку роботодавцем покладено виконання функцій з охорони праці, які згідно з чинним законодавством пройшли навчання і перевірку знань з питань охорони праці. Це пов'язано з тим, що згідно з вимогами Закону «Про охорону праці» посадові особи, діяльність яких пов'язана з організацією безпечного ведення робіт, уповноважені найманими працівниками особи з питань охорони праці під час прийняття на роботу і періодично, один раз на три роки, проходять за рахунок роботодавця навчання та перевірку знань з питань охорони праці, порядок якого регламентовано *Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці*, затвердженим наказом Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15 і зареєстрованим у Мін'юсті України 15.02.2005 за № 231/10511. До програм навчання з охорони праці в обов'язковому порядку включаються питання щодо вивчення основних вимог Порядку проведення розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві[4].*

У п. 1.3 Типового положення зазначено, що його вимоги є обов'язковими для виконання усіма центральними, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, бюджетними установами та суб'єктами господарської діяльності незалежно від форми власності та видів діяльності.

Голова комісії зобов'язаний письмово поінформувати потерпілого або уповноважену ним особу, яка представляє його інтереси, про його або її права і з початку роботи комісії запросити до співпраці.

Члени комісії мають право одержувати усні чи письмові пояснення щодо нещасного випадку та проводити опитування роботодавця, посадових осіб, інших працівників підприємства, у тому числі потерпілого, та опитати осіб - свідків нещасного випадку та причетних до нього осіб, робити необхідні запити, пов'язані з проведенням розслідування.

У разі настання нещасного випадку на виробництві у **вихідний або святковий** день роботодавець зобов'язаний в установленому порядку передати *повідомлення про нещасний випадок черговим працівникам* установ і організацій та *організувати розслідування*.

Комісія, що утворена згідно з наказом роботодавця, також проводить розслідування у *вихідні та святкові дні*. Це пов'язано з необхідністю в найкоротші строки провести розслідування, виявити причини, що призвели до нещасного випадку, **розробити заходи із запобігання** подібним нещасним випадкам, а також своєчасно *призначити страхові виплати та послуги потерпілому*.

Основною формою роботи комісії є засідання, які проводяться за необхідності, але не менше ніж двічі за час розслідування та проведення необхідних дій, визначених Порядком №1232 [1,40].

Перше засідання комісії з розслідування нещасного випадку на виробництві організується її головою у найкоротший термін після видання наказу про утворення комісії, що пов'язано з необхідністю проведення розслідування у терміни, встановлені вимогами Порядку №1232. Під час першого засідання комісії проводиться **розподіл обов'язків між її членами**. У засіданнях комісії повинні брати участь всі її члени. У разі відсутності більшості членів головою вирішується питання про перенесення дати засідання.

Інформація про дату, час та місце проведення засідання комісії доводиться до усіх членів комісії, а також осіб, які будуть брати у ньому участь, головою комісії з використанням засобів зв'язку або у письмовій формі (у разі потреби).

Щодо процедури прийняття рішення відносно класифікації нещасного випадку шляхом голосування членів комісії, то у Порядку №1232 не визначено процедуру прийняття рішення. Крім того, у формах актів за формою Н-5 та Н-1, протоколів тощо, які містяться у додатках до Порядку №1232, не передбачено оформлення процедури прийняття рішень шляхом голосування.

Комісія зобов'язана протягом трьох робочих днів з моменту її утворення провести **розслідування нещасного випадку**. У разі виникнення потреби у проведенні лабораторних досліджень, експертизи, випробувань для встановлення обставин і причин настання нещасного випадку строк розслідування може бути продовжений за письмовим погодженням з територіальним органом Держпраці за місцем знаходження підприємства.

Обставинами нещасного випадку можуть бути супутні причини, які сприяли настанню нещасного випадку (порушення правил експлуатації обладнання, технологічних процесів, відсутність належного контролю, інструкцій з охорони праці, засобів індивідуального захисту тощо). Основною причиною (причинами) нещасного випадку є безпосередня дія (вплив) небезпечного або шкідливого чинника, в результаті якого потерпілий отримав шкоду здоров'ю або настала смерть.

Під час **розслідування комісія** зобов'язана:

1. Отримати пояснення у потерпілого. Залежно від стану його здоров'я

це може бути пояснювальна записка (рис. 2.3) або протокол опитування (рис. 2.4).

Крім того, особа, яка проводить опитування повинна за необхідності поставити запитання для уточнення:

- коли потерпілий проходив інструктаж з охорони праці?
- чи знав про небезпечні виробничі фактори?
- якими засобами індивідуального захисту був забезпечений?
- як почувався перед нещасним випадком?
- чи справні були інструменти та обладнання?

Якщо потерпілий не в змозі надавати пояснення через погіршення стану здоров'я, комісією складається протокол про неможливість опитування потерпілого і розслідування продовжується.

Якщо на час розслідування потерпілий знаходиться в іншому місці, то за рахунок роботодавця члени комісії повинні виїхати до потерпілого і провести відповідні дії згідно з Порядком №1232 [1,40].

2. Визначити коло свідків та осіб, причетних до нещасного випадку, і відібрати від них пояснювальні записки. Під час опитування цих осіб з'ясовується:

- їхнє місцезнаходження на момент нещасного випадку;
- що бачили або чули?
- поведінка потерпілого до нещасного випадку, у момент події та після неї;
- думка кожного щодо причин нещасного випадку;
- з'ясовуються окремі протиріччя, які зазначені в пояснювальних записках.

3. Визначити коло керівників робіт, посадових осіб, причетних до нещасного випадку, які повинні забезпечувати безпечно виконання робіт на робочому місці (майстри, виконроби, начальники дільниць, керівники структурних підрозділів тощо).

Від них відбираються **пояснювальні записки**, в яких мають бути висвітлені, зокрема, такі питання:

- хто дав завдання на виконання робіт?
- коли, ким і як проводився інструктаж з питань охорони праці?
- хто і як контролював стан умов та безпеки праці у даному структурному підрозділі і на даному робочому місці?
- чи були забезпечені працівники засобами індивідуального та колективного захисту, необхідною технологічною документацією, інструкціями з охорони праці?
- власні припущення щодо можливих обставин та причин нещасного випадку.

У разі необхідності нез'ясовані питання уточнюються через **протокол опитування**.

4. Обстежити місце настання нещасного випадку. При обстеженні місця, де стався нещасний випадок, оглядають:

- робоче місце та обладнання;
- інструмент, пристрої, інші предмети, якими було травмовано постраждалого;
- засоби індивідуального захисту, якими користувався постраждалий;
- засоби колективного захисту, сигналізацію, блокуючі пристрої.

Після вивчення обставин та місця травмування потерпілого комісією складається **«Протокол огляду місця, де стався нещасний випадок»** (рис. 2.5) та (у разі необхідності) **«Ескіз місця, де стався нещасний випадок»**

(рис. 2.6).

5. Вивчити та тимчасово вилучити документацію щодо організації безпечного використання робіт.

Комісія вивчає документи, що безпосередньо стосуються роботи, під час виконання якої стався нещасний випадок, зокрема: